

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

В умовах російсько-української війни туристична галузь України зіткнулася з безпрецедентними викликами, що вимагають переосмислення моделей організації подорожей та функціонування готельно-ресторанних комплексів. Проблема полягає у необхідності адаптації туристичної індустрії до нових реалій, збереження якості сервісу та пошуку сталих форматів розвитку.

Останні дослідження та зокрема аналітика ринку гостинності 2022–2024 рр. вказують на трансформацію туристичного попиту: 80% класичного туризму стало жіночо-дитячим [1].

Дослідниками аналізуються трансформації ресторанного господарства та вплив воєнних дій на бізнес-моделі, споживчі настрої, логістичні ланцюги та доступність ресурсів [2].

Розглядаються можливості та ризики інвестування ресторанного бізнесу [3] та стан ресторанного господарства України під час війни [4], вплив війни на формування смаків українців у споживанні ресторанної їжі [5].

Водночас, частина готельно-ресторанних комплексів демонструє стійкість, відкриваючись навіть поза межами західних регіонів, що свідчить про потенціал галузі [6, 7]

Метою тез є аналіз організації туристичних подорожей в умовах російсько-української війни, з акцентом на адаптацію організації подорожей та готельно-ресторанних комплексів до нових соціальних, економічних і безпекових реалій.

Готельно-ресторанний ринок України демонструє ознаки стабілізації та поступового відновлення, попри триваючу війну. За підсумками 2024 р. кількість колективних

засобів розміщення зростає на 96 об'єктів, а кількість платників туристичного збору – на 7%, що свідчить про активізацію внутрішнього туризму. Загальна сума туристичного збору склала 273 млн грн, що на 23% більше, ніж у 2023 р. Зростає попит на апарт-готелі, котеджі та кондо-формати, які вважаються перспективними для приватних інвесторів.

Попри тривалість російсько-української війни туристична сфера України демонструє ознаки адаптації, одним із ключових напрямів трансформації є зростання попиту на готелі, що відповідають міжнародним стандартам GreenKey, набуває дедалі більшого значення як індикатор якості та сталості готельного сервісу. Станом на травень 2025 р., одинадцять готельно-ресторанних комплексів курорту Буковель отримали сертифікат GreenKey, серед яких Radisson, Glacier, Hay, Tavel, Hvoysa, Twins, Mountain Residence, Bukovel Hotel, Bukovel Apart, Bukovel Shale та Shelter. Ці заклади активно впроваджують екологічні практики, включаючи використання відновлюваних джерел енергії, оптимізацію водоспоживання, сортування твердих побутових відходів та повну відмову від одноразового пластику.

Зростання кількості сертифікованих об'єктів свідчить про зміну пріоритетів як серед туристичних операторів, так і серед споживачів туристичних послуг. Екологічна відповідальність стає не лише етичним імперативом, а й конкурентною перевагою, що сприяє формуванню позитивного іміджу України як туристичної дестинації, орієнтованої на сталий розвиток. У контексті післявоєнного відновлення, екологічна сертифікація готелів може відігравати важливу роль у залученні іноземних туристів та інвесторів, а також у формуванні нової моделі внутрішнього туризму, що базується на принципах екологічної етики та соціальної відповідальності.

Невирішеними залишаються питання кадрового дефіциту, неготовності готельно-ресторанних комплексів до нових форматів комунікації з гостем, а також слабка інтеграція територіальних громад у туристичні стратегії. Як і до

війни, оцінка персоналу залишається важливим інструментом, який дозволяє виявити слабкі та сильні сторони працівників, в той же час навчання персоналу приділяється недостатня увага, оскільки роботодавці хочуть отримати вже навчених співробітників, щоб закрити вакансію [8,9]

Зростаюча важливість внутрішнього туризму відображається у збільшенні туристичних потоків та зміцненні місцевої економіки. Це зростання диверсифікує туристичну пропозицію та адаптується до змінних уподобань споживачів, які вимагають більшої гнучкості та персоналізованого підходу [10]. У ході дослідження встановлено, що внутрішній туризм може відновитися через рік після завершення бойових дій; масовий іноземний туризм – не раніше ніж через 2–4 роки після сталого миру; попит на корпоративне навчання та студентські тренінги з спеціальності «Туризм» зростає, що формує нову освітню парадигму; готельно-ресторанні комплекси з високим завантаженням демонструють ефективність через автоматизацію, роботу з цінностями цільової аудиторії та грамотне промо.

Організація туристичних подорожей та готельно-ресторанних комплексів потребує стратегічного переосмислення, об'єднання зусиль, захисту інвестицій та розвитку нових форматів туризму, зокрема, військового туризму, пам'яті та заміського відпочинку. Війна в Україні має критичний вплив на галузь, високий попит на туристичний продукт більш безпечних регіонів; будівництво нових готельно-ресторанних комплексів; створення нових сегментів ринку в'їзного (військовий) та виїзного туризму (культурно-масовий) [11], цифровізація туристичного бізнесу [12].

Отже, організація туристичних подорожей в Україні в умовах воєнних викликів змінилася через переорієнтацію на жіночо-дитячий сегмент, готельно-ресторанні комплекси демонструють стійкість завдяки впровадженню інноваційних практик, серед яких особливе значення має екологічна сертифікація, що стає маркером якості та сталості.

Джерела та література

1. Белікова М. Використання сільського зеленого, екскурсійного, музейного видів туризму під час війни в Україні. Війна та туризм : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 листопада 2022 р.). К.:ТОВ «Геопринт», 2022. С.117-120.
2. Безхлібна А.П., Кукліна Т.С., Журавльова С.М. Стратегічні перспективи підвищення конкурентоспроможності ресторанного бізнесу України в умовах воєнного стану. Економічний простір. 2025. №201.
3. Безхлібна А.П., Бондаренко О.О. (2023). Можливості та ризики інвестування ресторанного бізнесу під час воєнного стану в Україні. Тиждень науки–2023: тези доп. наук.–техн. конференції, (Запоріжжя, 24–28 квітня 2023). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», С.66-68.
4. Кукліна Т.С., Цвілій С.М., Корнієнко О.М. (2022). Стан ресторанного господарства України під час війни. Вісник ХНТУ. № 2(81). ВД «Гельветика», С.197-202.
5. Владимир О.М., Химич І.Г., Капаць К.М. (2023). Вплив війни на формування смаків українців у споживанні ресторанної їжі. Матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конференції пам'яті почесного професора Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя, академіка НАН М.Г. Чумаченка: «Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку». Тернопіль, С. 27–28.
6. Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства: монографія / колектив авторів ; за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої .Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. 202 с.
7. Бойко В.О., Бойко Л.О. (2023). Український ринок HoReCa в умовах воєнного стану та його ревіталізація. Таврійський науковий вісник, № 16. С. 96-99.
8. Кукліна Т.С., Прусс В.Л., Каптюх Т.В. Ресторанна справа: технологія та організація послуг: Навчальний посібник для викладачів та студентів вищих навчальних

закладів за спеціальністю 242 «Туризм». Запоріжжя «Промсвіта», 2018. 283 с.

9. Multu Yusuf, Zaytseva V., Tsviliy S. Innovations in the educational process regarding the training of tourism and recreation specialists by the university. Актуальні проблеми та тренди розвитку систем управління в сучасних умовах : мат-ли Міжнар. наук.-пр. конф., 26 березня 2025 р. Дніпро: Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2025. Р. 235-236.

10. Zavidna, L., Kolesnikova, K., Barna, M., Shelemetieva, T. and Lanytsia, I., 2025. Strategic Concept for the Revitalization of Ukraine's Hospitality and Tourism Industry in the Post-War Era. *Journal of Lifestyle and SDGs Review*, 5(1).

11. Цвілий С.М., Кукліна Т.С., Каптюх Т.В. Перспективні туристичні тренди в контексті повоєнного відновлення вітчизняної індустрії туризму та її сталого розвитку. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2024. № 8.

12. Белікова М.В. Сучасні виклики для туристичних агентств: цифровий маркетинг, діловодство, електронні документи та додатки. Туристичний та готельно-ресторанний бізнес у період кризового стану: проблеми розвитку та регулювання : колективна монографія / за ред. Чепурди Л.М. Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2023. С.30-46.